

Кафедра початкової та дошкільної освіти

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан
факультету педагогічної освіти
Герцюк Д.Д.

« 31 » серпня 2020 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Дидактика та педагогічні технології в початковій школі

Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

Освітній ступінь **Бакалавр**

Спеціальність 013 Початкова освіта

Спеціалізація 1) англійська мова в початковій школі; 2) корекційна психопедагогіка

Форма навчання **денна / заочна**

Дидактика та педагогічні технології в початковій школі. Робоча програма з
для студентів спеціальності 013 «Початкова освіта»
„30” серпня, 2016 року – 16 с.

Розробник: кандидат педагогічних наук, доцент кафедри початкової та дошкільної освіти Проц М. О.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри початкової та дошкільної освіти

Протокол № 1 від “31” серпня 2020 року

Завідувач кафедри доктор педагогічних наук, проф. Мачинська Н.І.

_____ (Мачинська Н.І.)
“__31__” __серпня 2020 року

Схвалено Вченою радою факультету педагогічної освіти

“__31__” _____серпня _____2020 року

Голова _____ (Герцюк Д.Д.)

©М.Проц, 2020 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка (шифр і назва)	Нормативна	
	Напрямок підготовки 013 Початкова освіта (шифр і назва)		
Модулів – 2	Спеціальність (професійне спрямування): Вчитель початкових класів; вчитель англійської мови в початкових класах	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		2-й	1-й і 2-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____ (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин - 90		3-й	2-й і 3-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 2 год	Освітньо-кваліфікаційний рівень: Бакалавр	Лекції	
		48 год.	16 год.
		Практичні, семінарські	
		32 год.	18 год.
		Лабораторні	
		– год.	– год.
		Самостійна робота	
		26 год.	год.
Індивідуальні завдання: год.			
Вид контролю: <i>екзамен</i>			

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення нормативної дисципліни «Дидактика та педагогічні технології в початковій школі» є формування у студентів знань, умінь організації процесу навчання як педагогічної взаємодії з учнями, особистісного ставлення до інноваційної педагогічної діяльності; сформувати готовність до впровадження сучасних технологій у практику початкової школи.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Дидактика та педагогічні технології в початковій школі» є:

- сформувати у студентів уявлення про дидактику як теорію навчання та освіти, її місце в структурі педагогіки і серед інших наук про людину;
- розглянути основні дидактичні категорії та процеси, їх взаємозв'язок та умови вибору в різних ситуаціях;
- ознайомити студентів факультету з концептуальними та теоретичними положеннями численних технологій навчання;
- узагальнити педагогічні технології початкової школи, виявити їх фундаментальну спільність, виділити істотні ознаки;
- сформувати позитивне ставлення і прагнення майбутнього вчителя початкової школи до творчого оволодіння новими навчальними технологіями;
- вчити студентів обирати оптимальні технології навчання відповідно до індивідуальних можливостей учнів початкових класів, рівню їх підготовки, умов;
- орієнтувати студентів до педагогічної творчості, самостійності, дослідницької діяльності.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

- сутність, структуру, особливості, принципи процесу навчання як співпраці педагога та учнів із врахуванням фаху;
- сучасні моделі, методи, форми організації навчання учнів;
- критерії психолого-педагогічного аналізу навчального заняття;
- технології та прийоми, які забезпечують розвиток особистості дитини;
- прийоми організації співробітництва на уроці;
- психолого-педагогічні методи дослідження і діагностики готовності учнів початкової школи до засвоєння нового матеріалу.

вміти:

- розвивати інтерес учнів до змісту навчального матеріалу;
- застосувати методи, прийоми організації навчання учнів (сюжетно-рольові ігри, мозкову атаку, діалог, дискусії, бесіди, роботу в групах тощо);
- визначати, планувати структуру, зміст навчального заняття відповідно до дидактичної мети;

- застосовувати педагогічні технології на уроках в початкових класах з урахуванням індивідуальних особливостей молодших школярів;
- вести самостійний пошук нової інформації з метою саморозвитку;
- оцінювати свою діяльність відповідно до науково-теоретичних та педагогічних знань;
- використовувати особистісний потенціал, індивідуальність в процесі педагогічної взаємодії.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Основи дидактики

Тема 1. Дидактика як галузь педагогіки.

Тема 2. Навчання як складова педагогічного процесу

Тема 3. Зміст освіти в його науково-педагогічній основі.

Тема 4. Закономірності, принципи навчання.

Тема 5. Методи навчання: Основні класифікації, сутність та зміст. Засоби навчання

Тема 6. Класно-урочна система навчання, її розвиток і шляхи удосконалення.

Нетрадиційні форми організації навчання

Тема 7. Підготовка вчителя до уроку. Самоаналіз уроку. Структура аналізу уроку

Тема 8. Діагностика навчання

Контроль знань за змістовим модулем 1

Змістовий модуль 2. Педагогічні технології в початковій школі

Тема 9. Педагогічна інноватика у системі сучасної науки і освіти

Тема 10. Технологічний підхід в освіті як системна інновація.

Тема 11. Інноваційні технології Нової української школи

Тема 12. Інтерактивне навчання як інноваційна технологія організації освітнього процесу

Тема 13. Проектні технології в освітньому процесі початкової школи

Тема 14. Інноваційні методи проблемного навчання.

Тема 15. Застосування інформаційно-комунікаційних технологій у професійній діяльності сучасного педагога.

Тема 16. Інноваційна діяльність в авторських загальноосвітніх навчальних закладах.

Контроль знань за змістовим модулем 2

4. Структура навчальної дисципліни

№ п/п	Назви змістових модулів і тем	Усього годин	Кількість годин денна форма					
			у тому числі					
			лекції	практичні заняття	лабор.	інд.	самост. робота	
1	2	3	4	5	6	7	8	
Змістовий модуль 1. Основи дидактики								
1.	Тема 1. Дидактика як галузь педагогіки	6	2	2			2	
2.	Тема 2. Навчання як складова педагогічного процесу	6	2	2			2	
3.	Тема 3. Зміст освіти в його науково-педагогічній основі	4	2	2				
4.	Тема 4. Закономірності, принципи навчання. Засоби навчання	6	2	2			2	
5.	Тема 5. Методи навчання: Основні класифікації, сутність та зміст	6	2	2			2	
6.	Тема 6. Класно-урочна система навчання, її розвиток і шляхи удосконалення. Нетрадиційні форми організації навчання	6	2	2			2	
7.	Тема 7. Підготовка вчителя до уроку. Самоаналіз уроку. Структура аналізу уроку	6	2	2			2	
8.	Тема 8. Діагностика навчання	2	2					
	<i>Контроль знань за змістовим модулем 1</i>	2		2				
Змістовий модуль 2. Педагогічні технології в початковій школі								
9.	Тема 9. Педагогічна технологія як об'єктивна необхідність в початковій школі	6	2	2			2	
10.	Тема 10. Технологічний підхід в освіті як системна інновація.	6	2	2			2	
11.	Тема 11. Інноваційні технології Нової української школи	6	2	2			2	
12.	Тема 12. Інтерактивне навчання як інноваційна технологія організації освітнього процесу	6	2	2			2	
13.	Тема 13. Проектні технології в освітньому процесі початкової школи	4	2	2				

14.	Тема 14. Інноваційні методи проблемного навчання.	6	2	2			2	
15.	Тема 15. Застосування інформаційно-комунікаційних технологій у професійній діяльності сучасного педагога.	6	2	2			2	
16.	Тема 16. Інноваційна діяльність в авторських загальноосвітніх навчальних закладах.	4	2				2	
	<i>Контроль знань за змістовим модулем 2</i>	2		2				
	Всього годин ІСПИТ	90	32	32			26	

5. Теми семінарських занять

Семінарські заняття не передбачені навчальним планом та програмою.

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Внесок видатних педагогів у розвиток дидактики як науки	2
2	Тема 2. Види навчання: історія і сучасність	2
3	Тема 3. Аналіз навчальних програм, планів, підручників та посібників для початкової школи	2
4	Тема 4. Принципи та правила навчання	2
5	Тема 5. Аналіз класифікацій методів навчання	2
6	Тема 6. Форми організації навчальної діяльності учнів. Тенденції розвитку форм навчання	2
7	Тема 7. Допоміжні форми організації навчального процесу. Домашня навчальна самостійна робота	2
8	Тема 9. Структурна модель та інноваційна діяльність педагога	2
9	Тема 10. Технологічний підхід в освіті	2
10	Тема 11. Діяльнісний та тематичний підходи інтегрованого навчання	2
11	Тема 12. Інтерактивне навчання як інноваційна технологія організації освітнього процесу	2
12	Тема 13. Проектні технології в освітньому процесі початкової школи	2
13	Тема 14. Технології проблемного навчання та розвитку творчої особистості	2
14	Тема 15. Застосування інформаційно-комунікаційних технологій у професійній діяльності сучасного педагога.	2
	Контроль знань за модулем	4
	Усього годин	32

7. Теми лабораторних занять

Лабораторні заняття не передбачені навчальним планом.

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Тема 1. Створити таблицю «Внесок видатних педагогів у розвиток дидактики як науки»	2
2.	Тема 4. Опрацювати правила та шляхи реалізації принципів навчання	2
3.	Тема 5. 1. Розробіть ієрархію факторів, що впливають на вибір методу навчання. 2. З наведених тверджень виберіть фактори, що впливають на вибір методів навчання: мета навчання; рівень мотивації учня; складність навчального матеріалу; рівень підготовки учнів; активність учнів; вік учнів; час навчання; тип та структура заняття; кількість учнів в класі; рівень підготовленості педагога. 3. Запропонуйте та розробіть алгоритм використання будь-якого інтерактивного методу на уроці літературного читання в початковій школі. 4. Заповніть таблицю 5. Наведіть приклади різних методів навчання та дайте їх визначення.	2
4.	Тема 6. Підготувати доповідь (одну на вибір): 1. Філософські основи нетрадиційних форм навчання. 2. Розвиток шкіл взаємного навчання на Харківщині. 3. Вальдорфська педагогіка: історія та сучасність.	2
5.	Тема 7. 1. Підібрати різні за змістом і метою структури аналізу уроку. 2. Підібрати навчально-методичні матеріали до уроків тематичного тижня НУШ «Моя родина».	2
6.	Тема 9. Проаналізувати нормативну базу інноваційної діяльності	2
7.	Тема 10. 1. Обґрунтуйте (письмово) особливості змісту педагогічної технології «Будинок вільної дитини» М. Монтессорі. 2. Розкрийте зміст технології «Йена-план-школа» П. Петерсена. 3. Проаналізуйте антропософські школи Р. Штейнера. 4. Проаналізуйте зміст педагогічної технології «Школа успіху і радості» С. Френе.	2
8.	Тема 11. 1. Підготуйтеся до дискусії на тему «Традиційне	2

	предметне навчання чи інтегроване навчання?» Оберіть свою позицію(традиційне предметне навчання чи інтегроване) і обґрунтуйте свій вибір. 2. Заповніть таблицю «Позитивні та негативні аспекти інтегрованого навчання».	
9.	Тема 12. 1. Заповніть таблицю «Позитивні та негативні аспекти інтерактивного навчання». 2. Розробіть інтерактивну вправу для навчання молодших школярів (предмет і клас на вибір). 3. Запропонуйте правила організації інтерактивної роботи учнів на уроках у початкових класах.	2
10.	Тема 13. 1. Складіть схему «основні типи проектів». Охарактеризуйте кожен із них. 2. Заповніть схему «Переваги проектного навчання: для вчителів та для учнів»	2
11.	Тема 14. 1. Заповніть таблицю «Основні етапи проблемного навчання: етап – назва – мета». 2. Охарактеризуйте спільні риси проектного та проблемного навчання та виділіть суттєву різницю між ними.	2
12.	Тема 15. 1. Заповніть таблицю «Основні етапи проблемного навчання: етап – назва – мета». 2. Охарактеризуйте спільні риси проектного та проблемного навчання та виділіть суттєву різницю між ними.	2
13.	Тема 16. 1. Проаналізувати «Школу Радості» В. Сухомлинського. 2. Заповнити таблицю «Школа Радості»: - Особливості навчально-виховного процесу (розпорядок дня, навчальні предмети, д.з.) - Використання технологій - Методики за якими працює школа, форми, методи, засоби. - Керівна роль вчителя (стилі, методи спілкування та взаємодії) - Відгуки батьків - Особиста думка.	2
	Усього годин	26

9. Індивідуальні завдання

Індивідуальна робота передбачає самостійне опрацювання тем і питань необхідних для засвоєння навчальної дисципліни.

10. Методи та форми навчання

Викладання навчальної дисципліни «Дидактика і педагогічні технології в початковій школі» здійснюється у формі лекцій, практичних занять, самостійної роботи.

Дисципліна «Дидактика і педагогічні технології в початковій школі» складається з 2 змістових модулів, 16 тем, і розрахована на 90 навчальних годин, з яких 32 години лекційних занять, 32 години практичних занять та 26 годин навчального часу передбачено для самостійного опанування навчального матеріалу.

Підсумковий контроль здійснюється у формі іспиту в кінці вивчення курсу.

Лекційні заняття є формою аудиторного заняття, де на проблемному рівні забезпечується доведення викладачем навчальної інформації шляхом викладу загальних і особливих положень теми. Лекції є основним джерелом знань. Вони охоплюють основний теоретичний матеріал найважливіших тем навчального курсу. Метою лекції є висвітлення лектором проблем теоретико-методологічного характеру, визначення основних категорій, аналіз важливих аспектів аналізованих проблем з метою формування у студентів комплексу знань, вмінь і навичок основ дидактики і педагогічних технологій в початковій школі. Необхідною умовою для досягнення означеної мети є перманентне ознайомлення з новітньою науковою та навчальною літературою. Практичне заняття є формою навчального заняття, під час якого викладач організує детальний розгляд окремих теоретичних положень та формує вміння і навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання студентами завдань. Контроль теоретичних знань студентів забезпечується шляхом обговорення попередньо визначених питань. Практичне заняття сприяє формуванню вміння вирішувати конкретні практичні завдання. Самостійна робота є основним засобом опанування студентами навчального матеріалу у позааудиторний час, що передбачає опрацювання конспекту лекцій та самостійне освоєння навчального матеріалу за окремими темами, опрацювання нормативно-правових актів та програм за темою заняття, а також рекомендованої наукової та навчальної літератури, підготовка до іспиту.

Самостійна робота студента забезпечується системою навчально-методичних засобів, передбачених для вивчення навчальної дисципліни: підручники, навчальні, навчально-методичні посібники та матеріали, конспект лекцій викладача, методичні рекомендації тощо.

Консультації є формою аудиторного або індивідуального заняття, що сприяє глибшому та повнішому засвоєнню тем навчальної дисципліни.

Методи

Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності.

Методи стимулювання й мотивації навчально-пізнавальної діяльності.

Методи контролю (самоконтролю, взаємоконтролю), корекції (самокорекції, взаємокорекції) за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності.

Бінарні, інтегровані (універсальні) методи.

Інтерактивні методи.

11. Методи контролю

Оцінка якості засвоєння навчальної програми включає **поточний контроль** успішності, **модульний контроль** та **іспит**.

Для поточного контролю засвоєння студентами навчального матеріалу передбачається проведення **практичних занять та виконання творчих робіт**, перелік яких наводиться в робочій навчальній програмі.

Для модульного контролю засвоєння студентами навчального матеріалу передбачається контроль знань, порядок проведення та зміст якого наводяться в робочій навчальній програмі.

Для організації **самостійної роботи** студентів передбачається **написання рефератів, творів, виконання творчих завдань**.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання та самостійна робота																Контроль знань за змістовими модулями		Іспит	Сума
Змістовий модуль 1								Змістовий модуль 2				Змістовий модуль 3				1	2		
Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7	Т 8	Т 9	Т 10	Т 11	Т 12	Т 13	Т 14	Т 15	Т 16				
2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	9	9		

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
81-89	B	добре	
71-80	C	задовільно	
61-70	D		
51-60	E		
26-49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

1. Навчальна та робоча програма, силабус з курсу «Дидактика і педагогічні технології в початковій школі».
2. Електронний навчальний курс на платформі Moodle.
3. Конспекти лекцій.
4. Підручники та їх електронні форми (зазначені у списку літератури).
5. Навчальні посібники (зазначені у списку літератури).
6. Мультимедійні презентації до лекцій, відеоматеріали, електронні ресурси Інтернет мережі.

14. Рекомендована література

Базова література

1. Аніщенко О. В., Яковець Н. І. Сучасні педагогічні технології: курс лекцій. Ніжин: Вид-во НДУ ім. М. Гоголя, 2005. 198 с.
2. Бондар В. Дидактика: навч. посібник. Київ: «Либідь», 2005. 262 с.
3. Васьков Ю. В. Педагогічні теорії, технології, досвід (дидактичний аспект). Харків: «Скорпіон», 2000. 120 с.
4. Вишневський О. Теоретичні основи сучасної української педагогіки: навч. посібник. К.: «Знання», 2008. 566 с.
5. Волкова Н.П. Педагогіка: навч. посібник. Вид. 2-ге, перероб., доп. Київ: ВЦ «Академвидав», 2007. 616 с.
6. Дичківська М.І. Інноваційні педагогічні технології: Практикум. Київ: «Слово», 2013. 448 с.
7. Енциклопедія освіти / За ред. В.Кременя. Київ: Юніком Інтер, 2008. 1040 с.
8. Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій / Уклад. Н.Наволокова. Харків: «Основа», 2010. 167 с.
9. Зайчук В. О., Нісімчук А. С., Білан А. Д. Сучасні педагогічні технології: дидактично-інноваційний аспект. Т.2. Луцьк: ПВД «Твердиня», 2009. 312 с.
10. Зайчук В. О., Нісімчук А. С., Білан А. Д. Сучасні педагогічні технології: дидактично-інформаційний аспект. Т. 1. Луцьк: ПВД «Твердиня», 2009. 288 с.
11. Кузьмінський А., Омеляненко С. Технологія і техніка шкільного уроку: навч. посібник. Київ: «Знання», 2010. 335 с.
12. Лізинський В. Прийоми та форми в навчальній діяльності. Харків: Ранок. 2007. 160 с.
13. Мазоха Д., Опанасенко Н. Педагогіка: навч. посібник. Київ: Центр навч. літ-ри, 2005. 232 с.
14. Малафіїк І. Дидактика: навч. посібник. Київ: Кондор, 2005. 395 с.
15. Мойсеюк Н. Педагогіка: навч. посібник. Київ, 2007. 656 с.
16. Нісімчук А. С., Падалка О. С., Шпак О. Т. Сучасні педагогічні технології: навч. посібник. Київ: ВЦ «Просвіта», 2000. 368 с.
17. Педагогічні технології: теорія та практика: навч.-метод. посібник. / за ред. М. В. Гриньової; Полтав. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. Полтава: АСМІ, 2006. 230 с.
18. Підласий І. Продуктивний педагог. Настільна книга вчителя. Харків: Основа, 2010. 360 с.
19. Пометун, О.І., Пироженко Л. В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: наук.-метод. посібник / за ред. О. І. Пометун. Київ: «А.С.К.», 2005. 192 с.
20. Савченко О. Дидактика початкової школи. Київ: Абрикос, 1997. 416 с.

21. Савченко О. Сучасний урок у початкових класах: Посібник для вчителя. Київ: Магістр – S, 1997. 256 с.
22. Сиротенко Г.О. Сучасний урок: інтерактивні технології навчання. Харків: ВГ «Основа», 2003. 80 с.
23. Творчість і технології в наукових дослідженнях неперервної професійної освіти / за заг. ред. С.О. Сисоєвої. Київ: КІМ, 2008. 424 с.
24. Туріщева Л. Психолого-педагогічні аспекти уроку. Харків: Основа, 2007. 128 с.
25. Фіцула М.М. Педагогіка: навч. посібник. Вид. 2-ге, перероб., доп. Київ: ВЦ «Академвидав», 2007. 560 с.
26. Химинець В., Кірик М. Інновації в початковій школі. Тернопіль: Мандрівець, 2012. 312 с.
27. Чайка В. Основи дидактики: навч. посібник. Київ: ВЦ «Академвидав», 2011. 240 с.
28. Чекіна О. Нестандартні уроки у початковій школі. Теорія і практика: Метод. посібник для вчителів. Харків: Скорпіон, 2005. 96 с.
29. Чепіль М., Дудник Н. Педагогічні технології: навч. посібник. Київ: ВЦ «Академвидав», 2012. 224 с.
30. Шарко В.Д. Нові технології навчання. Херсон, 2000. 92 с.

Допоміжна література

1. Альтшуллер Г. С. Найти идею: Введение в ТРИЗ – теорию решения изобретательских задач. 8-е изд., доп. Петрозаводск: Алма Паблшер, 2015. 402 с.
2. Бондар В. І. Психолого-педагогічні основи розвитку дітей в системі М. Монтесорі: навч. посіб.: [осн. етапи формування світогляду та псих.-пед. поглядів М. Монтесорі]. Полтава: РВВ ПДАА, 2009. 251 с.
3. Вальдорфська педагогіка в Україні: З повагою до дитини: зб. ст.: матеріали міжнар. пед. читань «Пошук життєвого шляху». М-во освіти і науки України [та ін.]. К.: НАІРІ, 2009. 166 с.
4. Галаган І.С. Передові освітні технології світу: [аналіз можливостей їх застосування в освітній діяльності України]. *Відкритий урок. Розробки, технології, досвід.* 2013. №2. С. 28-31.
5. Грицюк О. І. Інтерактивні технології навчання молодших школярів. *Почат. навчання та виховання.* 2011. № 8. С. 2–17.
6. Древаль Г.І. Інновації в початковій школі. *Почат. освіта.* 2009. № 42 (листопад). С. 2-4.
7. Жуковська С.М. Упровадження освітніх інновацій (Проект). *Завуч.* 2011. № 8 (березень). С. 3-5.

8. Загрева Л. І. Гуманна педагогіка Шалви Амонашвілі. *Відкритий урок: розробки, технології, досвід*. 2010. № 11. С. 50-51.
9. Зерна педагогічної інновації: Хрестоматія. Укладачі: Л.В.Буркова, Н.Ф.Федорова. К.: Київська правда, 2012. 120 с.
10. Литвиненко Н.С. Інноваційні методи навчання в контексті завдань шкільної освіти. *Інформатика*. 2011. № 3 (січень). С. 21–22.
11. Логачевська С. П. Методика диференційованого навчання: 150 фрагм. уроків мови і математики в 1-4 кл. з елементами диференціації. Кам'янець-Подільський: Абетка, 2005. 239 с.
12. Матвієнко О.В. Метод конкретних педагогічних ситуацій: Навчально-методичний посібник. К.: Українські пропілеї, 2011. 299 с.
13. Педагогіка: Хрестоматія / Уклад. А.Кузьмінський, В.Омеляненко. К.: Знання-Прес, 2003. 700 с.
14. Підгребя Н. С. Інноваційні технології як засіб розвитку творчої активності учнів. *Сучасна шк. України*. 2009. № 10 (жовтень). С. 35–42.
15. Положення про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності. *Дошкільне виховання*. 2002. № 3. С. 24–28.
16. Полтавець О. С. Впровадження інноваційних технологій у практику роботи початкової школи. *Почат. навчання та виховання*. 2006. № 16 (червень). Додаток «Метод. банк». С. 1–24.
17. Проекти в початковій школі: тематика та розробки занять / упоряд.: О. В. Онопрієнко, О. П. Кондратюк. К. : Шк. світ, 2007. 128 с.
18. Проц М. Педагоги-новатори України: Навч. посібник. Львів: Бадікова Н. О., 2015. 148 с.
19. Русняк Т. С. Освітні технології – похідні нового типу освіти. *Математика в школах України*. 2015. № 6. С. 2-9.
20. Сучасний урок у початковій школі. 33 уроки з використанням технології критичного мислення. Упоряд. Г. О. Ярош, Н. М. Седова. Х. : Основа, 2005. 240 с.
21. Ткаченко А.В., Герасименко М.О., Даценко О.А. Сучасні педагогічні технології інноваційних і авторських шкіл. Педагогічні технології: теорія та практика: навчально-методичний посібник / за ред. проф. М.В.Гриньової. – АСМІ, 2006. – С.175-198.
22. Ткаченко Л. В. Формування нового педагогічного мислення: нові освітні технології. *Освіта*. 2011. № 14 (9-16 березня). С. 10–11.
23. Фурс Г. О. Інноваційні педагогічні процеси у початкових класах як шлях до якісної освіти. *Почат. навчання та виховання*. 2009. № 16-18 (червень). С. 10–24.
24. Хілтунен О. С. Про педагогіку Марії Монтессорі. *Відкритий урок. Плеяди*. – 2007. № 2/3, ч. II. С. 48-51.

25. Чернова Н.І. Інновації в освіті та нові підходи до методики активізації пізнавальної діяльності учнів. *Сучасна шк. України*. 2009. № 8 (серпень). С. 71–75.
26. Шаталов В.Ф. Что такое опорный сигнал? *Відкритий урок: розробки, технології, досвід*. 2005. № 1/4. С. 114-117.
27. Шелестова Л.С. Інтерактивні технології: «за» і «проти». *Шкільний світ*. 2003. № 12. С. 3.
28. Шимановський М. В. Самоврядування у школі Селестена Френе. *Шкільний світ*. 2008. № 20 С. 17-19.
29. Шпонтак І. М. Інноваційна компетентність педагога. *Безпека життєдіяльності*. 2011. № 3. С. 21–24.

Інформаційні ресурси

- 1.Вчитель у мережі. URL:
<https://sites.google.com/site/ulejconf>
- 2.Єдине освітнє інформаційне вікно України. URL:<http://www.osvita.com>
- 3.Інформаційний портал «Знання». URL:
<http://znannya.info>
- 4.Освіта України. URL:
<http://osvita-ukrainy.com.ua>
- 5.ОсвітаUA. URL:<http://osvita.ua>
6. Освіта і Наука. URL:
http://firstedu.com.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=93&Itemid=34
7. Педагогічна бібліотека. URL:
<http://www.pedlib.clx.ru>
- 8.Портал сучасних педагогічних ресурсів. URL: <http://www.intellect-invest.org.ua>